

MAAHANMUUTTAJIEN ÄIDINKIELI
ARABIAN KIELEN OPETUSSUUNNITELMA

Kopla 16.6.2005

Opetuksen lähtökohdat

Maahanmuuttajien äidinkielen opetuksella tuetaan oppilaan ajattelun ja kielenkäyttötaitojen, itseilmaisun ja viestinnän kehittymistä sekä persoonallisuuden kasvua. Oman äidinkielen opetus luo osaltaan pohjaa toiminnalliselle kaksikielisyydelle. Oman äidinkielen avulla oppilas säilyttää yhteyden kielelliseen kulttuuriinsa. Sen opetuksella voidaan tukea myös eri oppiaineiden opiskelua.

Opetuksen tavoitteiden lähtökohtina ovat oppilaan ikä, aikaisempi opetus sekä kodin ja muun ympäristön tarjoama tuki äidinkielen kehittymiselle. Ne voidaan määrittää tason tai vuosiluokkien perusteella.

Oman äidinkielen opetus on perusopetusta täydentävää opetusta, jota säätelee Opetushallituksen suositus (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004).

Opetusjärjestelyt

Maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen suunnitelma on laadittu kahden viikkotunnin vuosittaiseen äidinkielen opiskeluun. Tuntimäärä ja opiskelu vieraassa kieliympäristössä asettavat rajoituksia omaksuttavan aineksen laajuudelle.

Opetuksessa käytetään eri ikäkausille ja kulloinkin opetettavaan ainekseen soveltuvia työtapoja, jotka antavat myös elämyksiä ja innostusta oppimiseen. Joissakin kielissä voi olla rajatut mahdollisuudet saada kirjallista oppimateriaalia, jolloin työtavan valinnalla ja opettajan tuottamalla oppimateriaalilla on keskeinen merkitys.

Äidinkielen opetuksen suunnitelmasta, järjestämisestä ja arvioinnista tulee antaa tietoa huoltajille. Yhteistyö huoltajien kanssa tukee oppilaan tavoitteellista oppimista ja motivoitumista oman äidinkielen opiskeluun.

Arabian kielen ja opetuksen ominaispiirteitä

Arabian kieli kuuluu seemiläisiin kieliin, joita ovat myös heprea ja amhara. Äidinkieleinä arabiaa puhutaan viidenneksi eniten maailmassa: sitä puhuu äidinkielenään yli 200 miljoonaa ihmistä 22 arabimaassa. Lisäksi se on toinen virallinen kieli monessa maassa ja yli miljardin muslimin uskonnon kieli.

Kirjoitettu ja puhuttu kieli poikkeavat suuresti toisistaan. Arabian kielessä on useita eri murteita, opetuksessa käytetään helppoa yleiskieltä.

Arabian kirjakielen pääpiirteet ovat seuraavat: arabiaa kirjoitetaan oikealta vasemmalle; arabian kielessä on 28 konsonanttia, joista kolmea käytetään myös pitkien vokaalien merkkeinä; lyhyitä vokaaleja ei kirjoiteta, mutta haluttaessa käytetään niitä osoittavia merkkejä.

Kielen rakenteen ominaispiirteitä ovat: arabiassa on kaksi sukua, maskuliini ja feminiini; kielessä on yksikkö, kaksikko ja monikko; persoonapronomineja on 12, koska niissä erotellaan suvut ja luvut; kielessä on sekä nominaali- että verbaalilauseita; nominaalilauseeseen preesensissä ei käytetä olla-verbiä; kielessä käytetään prepositiota; arabiassa on kolme sijamuotoa – nominatiivi, genetiivi ja akkusatiivi – mutta niiden

käyttö poikkeaa suomen sijojen käytöstä; verbit taipuvat kaikissa persoonamuodoissa ja sanajärjestys on VSO.

TASO I (VUOSILUOKAT 1–2)

TAVOITTEET

Oppilas

- *käyttää arabian kieltä rohkeasti ja luontevasti suullisissa kielenkäyttötilanteissa*
- *oppii tuottamaan arabian kielelle ominaiset äänteet*
- *oppii lukemaan sellaista arabian kieltä, jossa näkyvät vokaalit*
- *laajentaa ja monipuolistaa sanavarastoaan*
- *tutustuu arabiankieliseen kirjallisuuteen kuuntelemalla*
- *oppii arabian luku- ja kirjoitussuunnan ja oikeinkirjoituksen perussääntöjä*
- *kehittää kielellistä tietoisuuttaan*
- *ymmärtää kaksikielisyyden merkityksen*
- *tutustuu oman etnisen ryhmänsä kulttuuriperintöön.*

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuunteleminen ja puhuminen

- *Arabiankielille ominaisten äänteiden harjoittelu*
- *sanavaraston kartuttaminen*
- *suullista ilmaisua erilaisissa vuorovaikutustilanteissa*
- *arkipäivän puhekielen harjoittelua: fraasit, kysymysten harjoittelu*
- *omien tarinoiden kertomista kuvien avulla*
- *kiinnitetään huomiota murteiden eroihin*
- *opetuskeskustelut eri aihepiireistä: omista kokemuksista kertominen*
- *kuuntelemisen ymmärtämisen apuvälineinä käytetään kuvallisia viestimiä.*

Lukeminen ja kirjallisuus

- *Konsonantti-vokaaliyhdistelmien lukemisen harjoittelua*
- *sanojen ja lyhyiden lauseiden lukemista*
- *lyhyiden lorujen ja tarinoiden kuuntelua*
- *perinteiset kansansadut.*

Kirjoittaminen

- *Oikeinkirjoituksen sääntöjä (kirjoitussuunta, äänteiden ja kirjainten vastaavuus, kirjainten kirjoittaminen sanan alussa, keskellä ja lopussa)*
- *aloitetaan tavusta*
- *opetetaan vokaalit*
- *muodostetaan opetetuista kirjaimista sanoja*
- *edetään kirjainten määrän mukaan.*

Kielentuntemus

- *Kirjoituksen ja ääntämyksen eroja suomen tai ruotsin kieleen verrattuna*

Kulttuurintuntemus ja kieli-identiteetti

- *Keskustelua kulttuuriin kuuluvista aiheista*
- *tutustumista arabialaiseen ja suomalaiseen kulttuuriin*

- rohkaistaan arabian kielen käyttämiseen.

TASO II (VUOSILUOKAT 3–5)

TAVOITTEET

Oppilas

- käyttää rohkeasti kieltä erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella
- oppii erottamaan läheiset äänteet toisistaan
- laajentaa ja monipuolistaa sanavarastoaan
- oppii lukemaan lyhyitä tekstejä
- oppii lukemaan painettua arabian kieltä
- tutustuu arabiankieliseen kirjallisuuteen kuuntelemalla ja lukemalla
- oppii kirjoittamaan lauseita ja lyhyitä tekstejä
- syventää ja varmentaa oikeinkirjoitussääntöjen tuntemusta
- kehittää kielellistä tietoisuuttaan
- kasvaa kaksikieliseksi ja -kulttuuriseksi yhteiskunnan jäseneksi
- tuntee ja arvostaa oman etnisen ryhmänsä kulttuuriperintöä ja kehittää kykyään vertailla eri kulttuurien vastaavia ilmiöitä.

KESKEISET SISÄLLÖT

Puhuminen ja kuunteleminen

- Harjoitellaan vuoropuhelua ja suullista ilmaisua erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- keskustelun seuraaminen
- osallistuminen keskusteluun
- kohteliaisuussääntöjen harjoittelu
- arabiankielille ominaisten äänteiden syventävä harjoittelu
- omien suullisten esitysten harjoittelua
- kiinnitetään huomiota murteiden eroihin
- kuuntelemisen ymmärtämisen apuvälineinä käytetään eri medioita.

Lukeminen ja kirjallisuus

- Lorut ja sananlaskut
- tutustuminen arabiaksi käännettyyn lastenkirjallisuuteen
- tekstien rakenteeseen tutustuminen
- kirjastoon tutustuminen.

Kirjoittaminen

- Oikeinkirjoituksen vahvistaminen ja syventäminen (välimerkkien käyttö, t:n sitominen)
- kaunokirjoitus
- kirjainten jäljentäminen mallista ja sanelu
- lauseharjoituksia
- lyhyiden tekstien itsenäistä tuottamista.

Kielentuntemus

- Tutustutaan kielitiedon osa-alueisiin: yleiset sanaluokat (verbit, substantiivit ja partikkelit) ja pronomini; maskuliini ja feminiini; yksikkö, kaksikko ja monikko; nomi-naali- ja verbaalilauseet

- sanajärjestys
- kirjoituksen, ääntämyksen ja lauserakenteiden eroja suomen tai ruotsin kieleen verrattuna.

Kulttuurintuntemus ja kieli-identiteetti

- Sananlaskut
- suullinen perinne
- kielialueen maantieteellinen sijainti
- Internetin arabiankieliset sivut
- keskustelua kulttuuriin kuuluvista aiheista
- tutustumista arabialaiseen ja suomalaiseen kulttuuriin
- rohkaistaan arabian kielen käyttämiseen.

TASO III (VUOSILUOKAT 6–9)

TAVOITTEET

Oppilas

- Käyttää rohkeasti kieltä erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella
- tutustuu arabiankieliseen kirjallisuuteen kuuntelemalla ja lukemalla
- laajentaa ja monipuolistaa sanavarastoaan
- oppii lukemaan painettua arabian kieltä
- osaa hakea ja käyttää arabiankielisiä tietolähteitä, esim. sanakirjoja ja tietoverkkoja hallitsee arabian oikeinkirjoituksen perussäännöt
- osaa laatia erilaisia tekstejä oman kulttuurinsa viestintätarpeita noudattaen
- osoittaa kirjoitelmissaan hallitsevansa kirjoitettuun kieleen kuuluvat rakenteet
- kehittää kielellistä tietoisuuttaan
- kasvaa kaksikieliseksi ja -kulttuuriseksi yhteiskunnan jäseneksi
- tuntee mahdollisuuksien mukaan kulttuuriyhteisönsä kaunokirjallisia ja muita taiteellisia teoksia, keskeisiä kirjailijoita sekä kerrottua tarina- ja tietoperinnettä
- tuntee ja arvostaa oman etnisen ryhmänsä kulttuuriperintöä ja kehittää kykyään vertailla eri kulttuurien vastaavia ilmiöitä.

KESKEISET SISÄLLÖT

Puhuminen ja kuunteleminen

- Harjoitellaan vuoropuhelua ja suullista ilmaisua erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- keskustelun seuraaminen
- osallistuminen keskusteluun
- kohteliaisuussääntöjen harjoittelu
- arabiankielille ominaisten äänneiden syventävä harjoittelu
- omien suullisten esitysten harjoittelua
- kiinnitetään huomiota murteiden eroihin
- kuuntelemisen ymmärtämisen apuvälineinä käytetään eri medioita.

Lukeminen ja kirjallisuus

- Kääntäminen arabiasta suomeen ja suomesta arabiaan
- tutustuminen arabialaiseen kirjallisuuteen, klassikot ja nykykirjallisuus
- tutustuminen arabiaksi käännettyyn kirjallisuuteen

- tekstien referointi ja analysointi
- vokaalittomaan tekstiin tutustuminen.

Kirjoittaminen

- Kaunokirjoitus, kirjoitustyyli
- oikeinkirjoituksen vahvistaminen ja syventäminen (artikkelin käyttö, t:n sitominen, alifin poistaminen, katkoäänne sanan alussa ja keskellä ja niiden poikkeustapaukset)
- erilaisten tekstien laatiminen.

Kielentuntemus

- Syvennetään kielitiedon osa-alueiden tuntemusta (nominaalilause: feminiini, maskuliini; määräinen, epämääräinen; kollektiivisanat. erisnimet; yksikkö, kaksikko, monikko; subjekti, predikatiivi; erilaiset substantiivit, poikkeukselliset verbit; partikkelit ja verbaalilause: imperfekti, presens, imperatiivi,, aktiivi, passiivi; vahvat ja heikot verbit)
- kirjoituksen, ääntämyksen ja lauserakenteiden eroja suomen tai ruotsin kieleen verrattuna.

Kulttuurintuntemus ja kieli-identiteetti

- Sananlaskut
- suullinen perinne
- kielialueen maantieteellinen sijainti
- Internetin arabiankieliset sivut
- keskustelua kulttuuriin kuuluvista aiheista
- tutustumista arabialaiseen ja suomalaiseen kulttuuriin
- rohkaistaan arabian kielen käyttämiseen.

Arvioinnin periaatteet

Maahanmuuttajien äidinkielen arviointi perustuu sekä opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin että oppilaan henkilökohtaisiin oppimistavoitteisiin. Arvioinnin tehtävänä on antaa oppilaalle realistinen kuva omasta osaamisestaan ja edistymisestään oppimisen eri osa-alueilla sekä tukea itsearviointitaitojensa kehittymistä. Arvioinnin tulee olla luonteeltaan ohjaavaa ja kannustavaa.

Arvioinnissa tärkeää on opettajan antama jatkuva palaute ja yhteistyö huoltajien kanssa. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan etukäteen tietoa arvioinnin perusteista sekä pyydettyessä selvitetään jälkikäteen, miten niitä on arvioinnissa sovellettu. Oppiaineen arviointi perustuu mm. tuntityöskentelyyn, kotitehtävien tekemiseen, kokeisiin, vihkotyöhön, portfolioihin ja projektitöihin.

Oppilaalle annetaan lukuvuoden päättyessä erillinen todistus maahanmuuttajien äidinkielen opetukseen osallistumisesta. Vuosiluokkien 1–6 arviointi on sanallista. Vuosiluokilla 7–9 annetaan sekä sanallinen että numeerinen arviointi. Numeroarviointi kuvaa osaamisen tasoa. Opetussuunnitelmassa on määritelty vertailukohdaksi hyvän osaamisen kuvaus arvosanalle kahdeksan (8). Myös päättöarvioinnista annetaan erillinen todistus. Päättöarviointi perustuu hyvän osaamisen kuvaukseen. Päättöarvioinnin tulee olla valtakunnallisesti vertailukelpoista.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA PERUSOPETUKSEN PÄÄTTYESSÄ

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta tukee opettajan työtä ja on arvioinnin pohjana arvioitaessa, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Käytettäessä kuvausta oppilaan hyvästä osaamisesta tulee ottaa huomioon, että oppilaiden äidinkielen taidot vaihtelevat suuresti sen mukaan, miten kauan he ovat viettäneet aikaa omakielisessä ympäristössä ja miten paljon he ovat saaneet oman kielensä opetusta. Lisäksi on otettava huomioon myös se, että eri kielissä on monia sellaisia erityispiirteitä, joilla on erilaisia ja erilaajuisia vaikutuksia taitojen kehittymiseen. Tällaisia ovat esimerkiksi kirjoitusjärjestelmä, jonka oppimiseen voi joissakin kielissä mennä useita vuosia, puhe- ja kirjakielen erot, kirjakielen tilanne yleensäkin sekä saman kielen eri variantit.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta on laadittu yhteiseksi pohjaksi kunnissa ja kouluissa laadittaville eri kielten opetuksen suunnitelmille. Niissä tulee ottaa huomioon kunkin kielen ominaisuudet.

Puhuminen ja kuunteleminen

Oppilas

- *pystyy ilmaisemaan itseään sujuvasti ja ymmärrettävästi arkipäivän viestintätilanteissa*
- *osaa loogisesti edeten kertoa omin sanoin esimerkiksi jonkin kuulemansa kertomuksen*
- *pystyy seuraamaan keskustelua, osaa kuunnella muita ja ottaa osaa keskusteluun*
- *tuntee oman kielensä puheen keskeiset sosiaaliset säännöt, esimerkiksi keskustelutavat nuorten ja aikuisten välillä sekä kielellisen kohteliaisuuden keinot.*

Lukeminen ja kirjallisuus

Oppilas

- *on saavuttanut oman kielensä ominaisuuksiin nähden sujuvan peruslukutaidon*
- *osaa tehdä huomioita kertomuksen juonesta, henkilöistä, ajan ja ympäristön kuvauksesta, kielestä ja keskeisistä ajatuksista*
- *lukee ja ymmärtää erityyppisiä asiatekstejä, kuten oppikirja- ja lehtitekstejä, ja osaa tiivistää sisällöstä pääasiat*
- *on kiinnostunut lukemisesta; hän lukee myös koulutuntien ulkopuolella, jos kirjallisuutta on saatavilla*
- *osaa hakea ja käyttää omakielisiä tietolähteitä, esimerkiksi (sana)kirjoja ja tietoverkkoja*

Kirjoittaminen

Oppilas

- *hallitsee oman kielensä ominaisuuksiin nähden riittävän hyvin oikeinkirjoituksen perussäännöt*
- *kirjoittaa ymmärrettävästi tutuista aiheista*
- *osoittaa kirjoitelmissaan hallitsevansa kirjoitettuun kieleen kuuluvat rakenteet*
- *osaa laatia erilaisia tekstejä, kuten kirjeitä, mielipidetekstejä ja kertomuksia oman kulttuurinsa viestintätraditiota noudattaen.*

Kielentuntemus

Oppilas

- *tuntee äidinkiелensä keskeiset rakenteet ja ominaispiirteet*
- *pystyy vertailemaan oman kielensä piirteitä suomen tai ruotsin kieleen*
- *osaa erottaa kirjakielen ja puhekielen toisistaan*
- *tuntee oman kielensä historiaa ja kielisukulaisuussuhteita*
- *on kiinnostunut äidinkielestään ja omasta kielitaustastaan ja pyrkii parantamaan äidinkielen taitoaan.*

Kulttuurintuntemus ja kieli-identiteetti

Oppilas

- *tuntee oman kulttuuriyhteisönsä tapoja ja perinteitä ja pystyy vertaamaan niitä muiden kulttuureiden tapoihin*
- *tietää perusasiat kansansa historiasta ja sen asuinalueista*
- *tuntee mahdollisuuksien mukaan kulttuuriyhteisönsä kaunokirjallisia ja muita taiteellisia teoksia, keskeisiä kirjailijoita sekä kerrottua tarina- ja tietoperinnettä*
- *ymmärtää äidinkielen merkityksen identiteetin kehittämisessä ja arvostaa äidinkieltään ja kulttuuriaan sekä myös muita kieliä ja kulttuureita.*